

SLOGA

LIST ZASLOVENŠKINAROD.

"ENTERED AS SECOND-CLASS MATTER DEC. 21, 1918 AT THE POST OFFICE AT NEW YORK, N. Y., UNDER THE ACT OF MARCH 3, 1879."

NEW YORK, N. Y., V ČETRTEK, APRIL 24, 1919

VOLUME V. LETO.

Published and distributed under permit (No. 320) authorized by the Act of October 6, 1917, on the file at the Post Office of Cleveland, O. — By the Order of the President, A. S. Burleson, Postmaster Gen.

BOJ ZA REKO SE NADALJUJE.

Italija neomajana v svojih zahtevah za Dalmacijo in Reko

Wilson proti Italiji za Jugoslovane.

Nepriporozna tajnih pogodb.

Stoji trdno na svojih načelih.

Pariz, 21. aprila. — Svet štirih se je danes sešel, da presodi italijanske teritorijalne zahteve, toda predsednik Wilson se ni udeležil seje. Vzrok tega je, ker Italija naslanja svoje zahteve na londonsko pogodbo, ki je bila podpisana, predno je šla Amerika v vojno in katere Amerika ne призна, kakor tudi ne družih tajnih pogodb.

Ureditev italijanskih zahtev je na dnevnem redu velikih štirih že od preteklega četrtega, pa nikakor ne morejo priti do zaključka svojih zahtev. Italija se je celo zgrozila, da se bo odstranila od konference in bo potem zahtevala, da ostali zavezniki ne smejijo podpisati nicesar, ker so se zavezali, da ne bodo podpisali miru separativno. V tem se kaže vsa podlota Italije. Baje je storila to, ker se ji je omenilo, da jo bodo prisili ekonomičnim potom s tem, da ji ne bodo dali živeža in premoga. Včerajšnja konferenca ni nemela nikakega uspeha. Wilson je odločno zoper to, da bi Italijani dobili Reko.

VSA AMERIKANSKA VOJSKA ODPOKLICANA IZ ITALIJE.

Pariz, 21. aprila. — General Treat, amerikanski poveljnički v Italiji je baje izdal povelje, da vsi Amerikanci v vojaški obliki zapusti Italijo do 1. maja. Uradniki rdečega križa tukaj pravijo, da vse oni, katerim ne bo mogoče zapustiti Italije v določenem času, naj se preoblečajo v civilno obliko. Uradnega potrdila o tem ni bilo mogoče dobiti, vendar so uradniki mnenja, da je to popolnoma mogoče.

Italijanski parlament prestavljen na 6. maja.

Rim, 20. aprila. — Otvorjenje Italijanskega parlamenta je prestavljeno na 6. maja, kakor je bilo uradno naznanjeno danes.

(Določeno je bilo, da se snide Italijanski parlament jutri, v katerem bi premier Orlando podal poročilo mirovnega pogajanja.)

REKO ALI ANARHIJO, PRAVI ITALIJA.

Rim je staval toliko na pridobitev Jugoslovanske zemlje, da se boji, da bo izbruhnila revolucija, ako ne dobi omenjenega ozemlja.

Pariz, 21. aprila. — Velikansko razburjanje je zavladalo, od kar se približuje prihod nemških delegatov.

Italija kar besni radi svojih zahtev, posebno Reke, in preti, da ne bo podpisala miru.

Published and distributed under permit (No. 320) authorized by the Act of October 6, 1917, on the file at the Post Office of Cleveland, O. — By the Order of the President, A. S. Burleson, Postmaster Gen.

DA SI ZAGOTOVIMO SADOVE ZMAGE, KUPUJMO LIBERTY BONDE.

VICTORY LIBERTY LOAN DRIVE SE PRIČNE.

Prvi dan prodanih 800,000,000 v New Yorku.

Denarni zavodi in korporacije prve, ko se prične kampanja. — Cela armada delavcev za Liberty Loan kampanjo.

Washington je dobil sporočila, da se narod odzivlja z navdušenjem.

Več kakor sto milijonov vrednosti Victory Bondov je bilo prodano takoj prvi dan samo v New Yorku. Governer Smith je uradno otvoril kampanjo v pondeljek zjutraj ob 12:01 popoldne ter kupil prvi bond za \$ 100. Drugi so imeli sledili.

"Naredimo jih ravno pet milijonov in skončajmo delo", je bilo geslo, ko se je začelo. Vlada želi \$ 4,500,000,000 kot peto in zadnje vojno posojilo za poravnava računov vojske, ki je rešila civilizacijo.

NAŠI VOJAKI SE VRAČAJO TRUMOMA.

New York, 22. aprila. — Stari 60. polk je dosegel včeraj, ki je bil skoraj 18 mesecev v Franciji.

Tukajšnji litvinski narodni svet je dobil brzojavko od zastopnika iz Pariza, da so nemške čete napadle amerikansko posadko Rudečega križa v Koynem. Neki vojak, ki jih je branil, je bil ubit. To je povzročilo veliko razburjanje in priredile so se velike demonstracije proti Nemcem.

Neodvisnost Litve je čimdalje jasneje. V kratkem bo prišlo na vrsto vprašanja Baltiških dežel na mirovni konferenci.

Čehi nastopajo proti rdečim.

Washington, 21. aprila. — Ch. Pergler, komisar čeho-slovaške republike, je sprejel uradno izjavko iz Prage, ki sporoča, da dela predsednik Masaryk načrte za bodočnost čeho-slovaške države. Nova država mora imeti demokratisko vojsko. On tudi pravi:

"Sveta za vzdrževanje vojaških invalidov znaša nad osem milijonov kron. Anti - bolješeviška propaganda je čimdalje močnejša. Ustanavlja se poseben dnevnik, ki bo na demokratski podlagi za delavstvo proti bolješevizmu."

Pogodbe med Poljsko in Čehoslovaško se čimdalje bolj spopolujujo. Za sladkor, ki ga sprejme Poljska, bo vrnila krompir in proso. Enake pogodbe so sklenjene tudi z Jugoslavijo.

VELIKI JUGOSL. KONCERT

V nedeljo dne 11. maja bo veliki koncert v Aeolian Hall, kjer bodo nastopili naši jugoslovanski umetniki solisti. Čisti dobiček je namenjen v pomoč reverež v starem kraju, Rojakom pripravljeno, da se te izvanredne prireditve gotovo udeleže.

OGRSKA NAMERAVA VOJSKO ZA OBRAMBO.

Vlada je sklenila, da bo oboržila delavstvo zoper zdrženje, ki predstavlja na Sedmograškem.

Budapest, 20. aprila. — Naslednji vojakov, delavcev in kmestov se je sklenilo, da bodo vzel polovico delavcev iz tovarn ter jih oboržili in poslali nasproti Rumuncem in Jugoslovom, katerih čete so bili poslane na Sedmograško zoper ogrsko bolješevisko vlado.

Slep je bil sprejet z navdušenjem in velike demonstracije so se vršile po mestu.

Novice iz Jugoslavije.

AMERIKANI V SPLITU.

Ko so se 12. decembra usidlale tri ladje ameriške mornarice v Splitu, je tamošnje glasilo hrvatske ljudske stranke za Dalmacijo, Nova Doba, objavilo naslednji kraski članek v angleškem jeziku:

"Pozdravljeni hrabri potomci Washingtona, Lincoln, sordjaki Roosevelta in slavnega Wilsona! Pozdravljeni na jugoslovanski obali ob Jadranskem morju, kjer je končno napočit dan svobode po tolikih stoletjih najgrovotitevšega suženjstva.

Poleg Francozov, sinov velikega naroda, ki so z lastno krvjo od kupili svobodo celega sveta in so postavili trajne temelje splošne demokracije, je nam najljubše, da imamo v svoji sredi vas, državljane one države, kjer so našli demokratični principi najskladnejšo uvedbo v organizaciji države.

Vi nam prinašate dve najbolj dragoceni stvari: osvobожenje in samoodločevanje.

Ne mislite, da smo mi tuji. Mnogo, mnogo let je že, kar so začeli naši ljudje, do včeraj zatirani in pregnani iz njih domovine vsled pomanjkanja in bede, katerje je povzročil avstrijski sistem, gledati v Ameriki za boljšimi pogoji življenja, ki je vredno človeka. Ko so se vrnili iz Amerike, niso prišli samo z veselji v njih gospodarskem položaju, temveč tudi s širšim intelektualnim obzorjem — zelo hvaležni deželi, ki nam je dosedaj pomagala in o kateri pričakujemo, da bo tudi v bodoče tako delala.

Vsled tega vas pozdravljamo kot naše prve pomočnike v ekonomiji in naše prve učitelje v politiki.

Ko je pred petimi leti izbruhnila ta strašna vojna, ko so se udarile močne in velike države, boste se za gospodarstvo sveta, smo malo narod drželi pri misli, da bomo uničeni v boju med nasprotnimi imperijalizmi.

Prvi, ki nas je opogumil, ki nas je oscril, je bil vsa rojak predsednik Wilson, ki je podal koncem januarja 1917 v ameriškem senatu svetu idejo zvezne narodov: No ben narod ne sme zahtevati nadvlade nad drugim narodom, temveč naj vsak narod, majhen in slaboten ravnotako, kakor velik in močan, razpolaga sam z obliko svoje lastne vlade in z načinom svojega razvoja.

Z največjo gotovostjo, kot oseba, ki je gotova, svojih pravčnih idej, in v trenutku, ko so Združene države Amerike vstopile v vojno proti brutalni Nemčiji, je predsednik Wilson rekel v svojem predlogu pred kongresom Združenih držav: "Mi se ne bojujemo, da zmagamo, mi se borimo za človeške pravice. Amerika se bo bori za najvišje principe in svobo malih narodov."

Na podlagi teh kategoričnih izjav velikega moža, ki ni mogel imeti nikakih sebičnih namenov, se cutimo srečne in varne. Tudi mi smo dali vse najboljše za zmagajo teh principov. Pretrgali smo svoje odnosje z avstrijskim cesarstvom — cesarstvom nemoralnosti, perfidnosti in sile — dobro vedoč, da bo katastrofa Avstrije prinesla s seboj poraz trdrovrat-

pustila le ena iskrica, ki bi mogla nekega dne znova zapaliti novo evropsko vojno, kajti jugoslovanski narod se ne more, potem ko je doprinesel toliko velikih žrtv (tudi drugi narodi so doprinesli velike žrtve, toda njihove sanje so urešnicene, medtem ko so jugoslovanske koristi redno ogrožene) prej poniti, dokler ne bodo urešniceni njegovih idealov svobode: "Popolna svoboda in združenje vseh pokrajin, v katerih prebivajo Jugoslovani tesno združeni."

Ali je mogoče odcepiti Dalmacijo od njenih otokov, ki je z etnografskega stališča ena najbolj homogenih dežel na svetu? (Po stetchi iz leta 1910, je štelo prebivalstvo Dalmacije 610,600 Jugoslovov in le neznatno manjšino 8,028 Italijanov, ali 96,19 odst. Jugoslovov napram 2,84 odst. Italijanov; pripadnikov drugih na rodnosti pa se je stelo 0,97 odst.)

Te krivice gotovo ne bodo priznali Jugoslovani (Srbi, Hrvati in Slovenci) ravno v onem trenutku, ko so po tolikih stoletjih sužnosti okusili svobodo in urešnicili svoje ideale. Beseda predsednika Wilsona nam daje velik pogum, istotako tudi vaša navzočnost med nam, ki je jamstvo, vas boriljev za pravico proti krivici, za svoboudo proti sužnosti.

Toplo vas pozdravljamo, kot naše najdražje goste: prosimo pa vas, ki ste prišli med nas, samo eno: obiščite naša mesta in vasi in se prepričajte ha lastne oči, kako značilno jugoslovanska so in da pripada narodu, ki misli, da ima pravico biti gospodar svoje lastne usode, in ki se je enodno izrekel za zedinjeno Jugoslavijo.

Vedno vam bomo hvaležni, dobro se zavedajte, koliko vam dolgujemo za velik del naše svobode — in najmočnejšemu zagovorniku malih narodov, predsedniku Wilsonu, ki se je ravno danes izkral na evropskih tleh, da prisostvuje mirovni konferenci, da se bodo ideali, katere je postavil, čim prej urešnicili. V zmagi idealov predsednika Wilsona leži tudi zmaga naših pravic.

Zivelj Wilson! Zivelj sinovi Združenih držav Amerike!"

ZADNJE NEMŠKO DEJANJE V SRBIJI.

(Tiskovni urad SNZ.)
Zanimivo je da morskih izvedet, da je Mackensen misil začeti koncem oktobra 1918, z open zivo proti Srbiji. Operacije bi se imeli vršiti iz Turn Severina, in sicer tako, da bi prišel ententni armadi, ki je prodrala na Belgrad in Smederevo, za hrbot. V ta name je dobil Mackensen z vse strani, zlasti pa z italijanskega bojišča, Ukrajine in Rumunije, veliko čet. Vse čete pa so se upre in večinoma niti iz vlaka izstopiti niso hotele. Nekaj čet so pa vendar pregovorili in jih preko Doneave prepeljali v Srbijo. Ko so pa bili v Srbiji, so pometaли vojaki oružje od sebe in zahtevali, da jih takoj peljejo zoper nazaj v Turn Severin. Bil sem priča, ko je moste neke baterije pustilo preko 30 voz municie po cesti in grozec zahtevalo, da se pošlje domov. Kolikor pa je še ostalo avstrijskega vojaštva v Srbiji, je ko maj čakalo, da se pridrži ententnim četam. Vojaki so glasno klicali: "Zivelj Srbija in Jugoslavija! Svede se je zato Mackensenu (Dalje na 3. strani.)

Save and
Succeed
BUY W.S.S.

SLOGA

TEĐNIK ZA SLOVENSKI NAROD.

IZHAJA VSAK ČETRTEK, DOPOLDAN.

67 E. 7th St. New York, N. Y.

NAROČNINA: \$ 2.00 na leto — \$ 1.00 za šest mesecov.

CENE OGLASOV NA ZAHTEVO.

ISSUED EVERY THURSDAY BEFORENOON

By the

SLOVENIAN CATHOLIC LEAGUE.

67 E. 7th St. NEW YORK, N. Y.

Dr. James Seliskar, President, 6127 St. Clair Ave., Cleveland, O.
Paul Schneller, Treasurer, 6313 St. Clair Ave., Cleveland, O.
Viktorin Perč, Secretary, 67 E. 7th St., New York, N. Y.

Subscription rates: \$ 2.00 per year — \$ 1.00 for six months.

ADVERTISING RATES ON APPLICATION.

TEL.: ORCHARD, 2173.

ČETRTEK, 24. APRILA 1919 THURSDAY, APRIL 24, 1919

Entered as second-class matter Dec. 21, 1918 at the post office at
New York, N. Y. under the Act of March 3, 1879.

VOLUME V LETO.

ŠTEV. (No.) 17

Jugoslavija in Italija.

Italija se ni nicesar naučila v tej krvavi šoli, skozi katero je brišel svet. Koga pa hoče Bog kažnovati, udari ga z zaslepljenostjo.

Rajnka mačeha Avstrij je živ dokaz resnice tega. Tam je bilo vse zaston. Naj jo je svaril kdorkoli. Ni hotela videti, pa ni hotela! Zato pa danes Avstrij ni.

Italija je kakor živ ognjenik, v katerem vse vre, se vse kuha in bode zdaj zdaj izbruhnilo. Da bi ta ognjenik pogasila, neumna Italija v svoji slepoti vlija vanj mesto vode, novega ognja, novega goriva.

Kdo bi mogel vrijeti, da bode po vseh skušnjah, katere so imelo vse vlade, še kaka vlada, ki misli, da se bode dala pravica narediti s silo, da bode Italija s silo potisnila v svoj jarem cel narod, v jačem, katerega narod smrtno sovraži. Ali res misli, da smo še vedno v času avtokratov in imperijalistov?

Dobro! Italija noči čuti nobenega svarila. Cel svet jo svari. Svari jo vlastne ljudske mase, svari jo lastno časopisje. Ne! Noči čuti! Sicer upamo, da ne bodo Italijani zmagali. Upamo na Wilsona, prijatelja Jugoslovanov, da bode stal kot mož do konca in branili pravico.

Vendar za slučaj pa, da bi ga prisili, ali preglasovali, dobro, vsi tisti, ki bodo glasovali za to krivico, bodo s tem glasovali za novo vojsko prav kmalu, za vedeni nemir, za gnoječo rano v Evropi, ki bode ograždala mir sveta.

Svetovna vojska je posledica krivice, katerim je svet molče dovolil in pritrdil. Če ni bilo dosedaj dosti, dobro, treba še enkrat v šolo. Učenec, ki se ne nauči v enem letu dosti, mora razred ponavljati.

Zato, videant consules!

Socijalizem in Boljševizem

Vsak fanatizem je grd in protinaravni. Vse, kar se pretirava, se uniči. Tako je tudi s socijalizmom.

Če gledamo nazaj v zgodovino, vidimo, kako je nastal boljševizem. To ni nič novega. To je samo posledica drugačega "izma", pred njim.

V "Literary Digest" je pred več meseci neki člankar izvezjal vodovnik boljševizmu kakor tudi nemškega militarizma od praočeta Lutra. Luteranizem je oče vseh poznejših "izmov". Iz njegovih fanatičnih revolucionarnih idej se je razvil prvi diabolični fanatizem. Kajti za njim so kmalu vstajali drug za drugim po raznih deželah in narodih sorodni ekscentrik in po njegovem zgledu nastopili in sirlji skrajno sovražstvo, upor proti vsaki oblasti, upor proti vsakemu rednu in zakonu. Luter je postavil glavni nauk svoje vere človekov lastni razum in človekovo lastno voljo in lastno kořist nad vse drugo.

Kar moj lastni razum ne spozna, tega ne verujem, tega ne priznam. Kar jaz hocem, to je meni glavno, to moram izpeljati. Moja osebna korist je za-me Alfa in Omega vsega mojega izvajanja in delovanja. Kar temu mojemu "jazu" ne koristi — proč! Kar mu koristi, to se mora zgoditi. Da je na svetu še kak vecji razum kakor je moj, da ima moj bližnjii tudi svojo voljo, kakor jaz in da ima takoj moja prosta volja mejo tam, kjer se zacenja prosta volja mojega bližnjega, da so poleg mojih koristi še koristi družbe, koristi bližnjega, da je meja mojih koristi tam, kjer se zacenja korist bližnjega, kateri meji pravimo pravica — o tem seveda ne Luter in ne vse njegovih naslednikov, vse ocjetje raznih "izmov", niso in še danes ne misljijo.

Tako je dal Luteranizem na eni strani prosto pot bogatašem, grofom in baronom in oblastnikom za krivice in tlačenje nižnih. S tem je rodil militarizem, absolutizem, egoizem in drugih "izmov" sto in sto. Kajpada je bil ta nauk idealno lep zlasti za bogataše, grofe, barone, vladarje i. dr. Kajčuda, da so se ga takoj s toljim navdušenjem oprijeli ravno bogataši in velikaši. Vsaj jim daje popolno oblast nad podložnimi. Če sem jaz sam svoja vera, sam svoj bog, sam svoj vse, potem je oni gospodar, ki je močnejši. Njemu mora vse služiti.

Tridesetletna vojska je sledila temu "izmu".

In ta "izm" je rastel in se razvijal, dokler se ni razvil v sedanji "absolutizem", "militarizem", "imperializem", "kapitalizem" in t. d.

Da mora ta nauk naravnov vzbudit pri podložniku, slobesjemu proti mogočnemu, je umljivo. Zanjga velja isti nauk. In naravno

je podložni zahteval iste pravice za-se, kakor si jih je lastil bogataš.

Iz te zmešnjave se je rodil potem Voltair in tovariši, ki so razširili protiverski fanatizem. Potem so prišli "izmi", kakor Jožefinism, Janzenizem, dokler se iz vsega tega ni razvil moderni liberalizem, iz katerega se je razvil socijalizem, iz katerega se je razvil boljševizem, iz katerega se razvija anarhizem in absolutizem.

In tako bode šlo dalje in dalje in vedno globlje in globlje. In vsak poznejši "izm" bode hujši, krutejši od prvega.

Sredi te zmede pa stoji se danes neomajno en "izm", katerega nauki obstoju v eni sami besedici, in katerega samo ta edina sama besedica bi v enem dnevu uredila vsa dnevna vprašanja, vse prepire, ki bi za zmeraj onemogočila vse vojske, katere besedice pa ravno svet noče. In ta besedica je krščanska "pravičnost".

Kar noče, da bi drugi tebi storili, tudi ti drugim ne storil!

Prva in poglavita zapoved je: Ljubi svojega Boga, — druga je tej enaka: Ljubi svojega bližnjega.

Ali ni človek zaslepljen, da ravno tegu noče, kar mu je v korist?

Socijalizem in boljševizem in enaki "izmi" so zlo, so "sakarca" na telesu človeškega rodu. Toda ta "sakarca" se pa dela samo, kjer je gnijoča rana. Zacetite rano in — sakarca bode izginila.

Delodajalcu bodite pravični do delavec in delavec bode zadovoljeni.

Bogataš bodi pravičen do revnejšega in revnejši bode zadovoljeni.

Vlade bodite pravične do onih, katere vodite in podložni bodo zadovoljni.

In tako dalje.

Pravičnost je podlaga kraljestev, vlad, svetovnega reda.

DOPISI.

CLEVELAND, O.

Uredništvo "Sloga!"

Prosim za malo prostora v Vašem cenjenjem listu.

Mr. Brezjaru v poduk in cenjenim čitateljem v zabavo na njenih račun.

Številko 13. splošno smatramo

za nesrečno in tako je bil dan 13.

aprila, ko se je v našem naselbini

v času sv. posta v prid Slov.

Domu obhajala veselica, seveda z oboičajnim plesom.

Kdo je bil pa

vzrok? Napredek, Kmalu nas v Collinwood na-

seljenih Slovencev nikdo ne pre-

seže, ker grozno napredujemo na

vseh poljih. Imamo delavski dom,

imamo katoliško cerkev in tudi

gospoda imamo; tudi šolo, in si-

cer za naše razmere precej nerod-

no in majhno, toda treba je še

Slovenskega Doma. Dobro. Ni-

kdo izmed faranov sv. Marije

vnebovzetje ni temu ugovarjal

in celo z velikim navdušenjem se je

ta misel sprejela, češ, saj se gre

za nekaj, kar ostane narodu in po-

tomocem. Delničarjev je bilo veliko,

in seveda med nje je stopil tu-

di naš priljubljeni in za sveto kot

narodno stvar navdušeni gospod

župnik Rev. Josip Škur in za pl-

čilo je pa že poleg drugih klofut

dobil še jedno.

Dne 13. aprila se je oznanilo

slavnemu občinstvu, da bo vese-

lica in ples in druge domače za-

bave, ki si jih bodo gospodje iz-

misili, in sicer vse to za dobro

napredovanje našega doma. Ples

na cvetno nedeljo in to še za ka-

toliško naselbino, ki je k začetku

zidanja z vsem močno pomagala,

Pa glejte spaka, kaj jeden duhov

nik naredi.

Prvi greh, ki ga je storil Rev.

Škur je bil, da je on protestiral,

da se je v nedeljo kopal temelj,

in sicer ga niso kopali socijalisti

druge narodnosti, ampak pristni

Slovenci. To je protipatriotično

in zato so unisti protestirali.

Drugi greh, ki tudi ni mali,

ampak vnebovpojč, je zopet, da

se našemu duhovniku kot vzorne-

mu častitelju Boga in naroda, ne

zdi všeč, da v nedeljah naši ko-

mandantje prirejajo plese in raz-

ne njim okusne zabave. V nedel-

jo dne 13. aprila je prišel nek pa-

trijot — ne vem njegovega imena

in ga ne želim vedeti — k Rev.

Škurju z nekakimi plakati, katere

naj bi ministranti po sv. maši raz-

dajali. Na plakatih se je na cvet-

no nedeljo vabilo na veselico in

plesov zabavo.

Rev. Škur tega ni dovolil in po-

vedal je v cerkvji, da kdor prireja

zabave in plese v postnem času,

ne hodi po pravji pöti, ker zastonj

zida, kdor dela brez Gospoda".

No pa se je našel neki Brezjar,

ki se je pa s svojim velikodušnim

darom \$1.50 za polomljene stro-

je, čevelka Novak, pokazal, da on

ne štima s takimi pridigami. —

Boljše bi bilo, če bi si Brezjar na-

ročil brezovko iz starega kraja,

je podložni zahteval iste pravice za-se, kakor si jih je lastil bo-

gataš.

CHICAŠKE NOVICE.

Mladenički klub Sv. Štefana se

resno pripravlja za slovesno otv

ritev klubove dvoranе, katero so

preložili na soboto večer, 3. maja.

Za glavnega govornika se je ob

ljublji mestni sodnik Hon. Geo.

Patrett. Klub bode skušal za ta

večer zbrati vse mladenične nasel

bine v svojih prostorih. Povab

ljeni so tudi vsi drugi možje naš

članje.

Klub ima pa tudi svoje nasprot

nike. Tako je pred kratkim neki

DOPISI.

(Nadaljevanje z 2. strani.)

Frank, botri so bili Anton in Maria Pravst; staršem Frank in Karolina Kolar hčerka Frančiška, botri so bili John in Lucija Košček.

V Materino društvo se je slovensko izvršil sprejem popoldne ob 2. uri na Cvetno nedeljo. Ves obred se je izvršil po obredniku in je naredil globok utis na vse udeležence.

Podružnica "Woodrow Wilson" SNZ ima svojo mesečno sejo v soboto 26. aprila. Ker so zelo važne stvari na dnevnem redu, je želeli, da bi se vsi člani udeležili te seje. Pri tej seji se nameščava naša podružnica spremeniti v klub, ki bude skrbel za naše politično gibanje, za dobivanje državnih papirjev, kakor tudi za potrebo izobražbo in zabavo naših mož v naselbini.

SO. BETHLEHEM, PA.

Tukajšnji člani SRZ so kupili za \$28 blaga za jugoslovenske srote v stari domovini. Blago smo poslali na Jugoslav Relief v New York.

J. K.

Novice iz Jugoslavije.

(Nadaljevanje s 1. strani.) ves načrt ponesrečil in posledice vojaških uporov so čutile tudi na Dunaju, v Budimpešti in v Berlinu. Baš ti upori so povzročili, da je prišlo tako hitro do premirja.

Nemškemu militarizmu pa se je vendar v Srbiji zopet nudila prilika, da pokaže pred svetom, cesa je zmožen.

Ko je namreč prišel 3. bataljon 5. nemškega domobranskega pešpolka v Brzo Palanco, je dal polveljnik tega bataljona, neki major, pleniti po rodu, ukaz na civilno prebivalstvo, da se mora takoj izseliti. Vojnaštvo pa je pričelo takoj rojati po hišah, vozili so razno blago na ladje itd. Ni treba, da natančno opisujem dejanja nemškega militarizma, omenim naj le, da so bogati ljudje postali v polute popolni berači. Vse to pa se je zgodilo pred očmi višnjih. Jaz sem nekemu stotniku javil, kaj se godi, pa mi je rekel, da se on v te ne vtika. Ubogo srbsko prebivalstvo je plakalo in prosilo pomoci, a zastonj. Le posamezniki med jugoslovanskim vojaštvom so nastopili na lastno pest in pomagali srbskemu prebivalstvu, kolikor se je dalo.

F. A., v Slovencu, 17. dec.

DR. EVGEN LAMPE MRTEV.

V Ljubljani je umrl 16. decembra dr. Evgen Lampe, stolni kanonik. S svojo veliko izobraženostjo in navdušenostjo je veliko koristil slovenskemu narodu na kulturnem in gospodarskem polju! lahko pa bi bil tudi na političnem, zlasti tukaj vojne in osvobodilnega boja našega naroda, da ni ostal prav do zadnjega zvest Avstriji, sledec korakom dr. Šusterščika.

O pokojnem dr. Lampetu piše A. U. v Slovencu od 18. decembra med drugim sledi:

Kdo ga ni poznal na Slovenskem tega majhnega moža, z Napolenoovo glavo in živimi, proučajočimi očmi? Tudi na Dunaju v ministerstvih in raznih odsekilih so ga dobro poznali. Marsikak bi rokrat je nevoljno in prezirljivo skomignil z rameni, češ, kaj pa to hoče med namen? A ko je izpregorivil v zborni dr. Lampe, je birokrat čudom čudil in pospnil sosedu: "Ein ganz gescheiter Kopf!" S svojim nastopom je dr. Lampe vsem dokazal, da je duh nad materijo.

Dr. Lampe je bil talent prve vrste. Imel je pa še strica, dr. Fr. Lampeta, ki ga je navajal že izmlada na vse, kar more pripomoci k izobrazbi. Tako je prišel že v semenišče naobrazen, tu se je izobrazil še v bogoslovnih vedah, kar je odločilo tok njegovega življenja, navdušil se je v Krekovih satojih in politično delo.

Zatem opisuje U. A. delovanje dr. Lampeta. Že kot bogoslovec je pisal v tedanje dijaško Zoro ter za Rimskoga Katolika. Par let pozneje je prevzel uredništvo "Dom in Sveti", katerega je u-rejval z dr. Opeko skoraj celo desetletje. Poleg tega je sodeloval tudi pri "Slovenskem Učitelju". Z vsem tem je dokazal, da bi bil lahko eden prvih slovenskih književnikov, ko bi bil nedeljnji posvetil literaturi svoje moči. A tedanje močna politična struja ga je potegnila s seboj v drugi tok. Obenem z "Dom in Svetom" je prevzel namreč tudi uredništvo "Slovenca", v katerem je nastopil tedaj zelo oduren ton, vsled cesar je bil dr. Lampe ponovno peganjan. Stranka mu je bila vse, posameznik nič, toda stranke niso načela, ker se v nje lahko vseli strankarstvo. Poleg tega je pogosto nastopal na shodih, zlasti ob času volitev, med delavci in kmeti. Neumorno se je trudil za socijalno organizacijo, za zadružništvo in splohi za napredok ljudskega gospodarstva. Pri tem pa je večkrat doživel bridka razočaranja, ker mu je namrško praks v poznavanju razmer in oseb ter stroge kontrole; tako na primer pri Gospodarski Zvezi, pri Zavrsnicu, pri Centrali. — Ko je prišel v deželni zbor in deželni odbor, se je pričela nova doba njegovega delovanja. Bil je zelo marljiv, kar so mu priznavali vse, toda preveč straten in strankarski. Zadnja leta je pogosto nadomeščeval deželnega glavarja, dokler ni v težki bolezni onemogel.

Člankar zaključuje:

"Klub vsemu delu, vsem velikim zaslugam za slovensko ljudstvo, je bil dr. Lampe zadnja leta osamljen, in potri in osamljen je tudi umrl. V žalostnem domačem razporu se je ločil od dr. Kreka in šel za dr. Šusterščicom. Njegova tragična kriča je bila prevelika vera v Avstrijo. Vedno je ponavljal misel, da je započela boj zoper Avstrijo lož in da bi bila zmaga entente katastrofa za cerkev in narod. Do zadnjega je pa tudi umrl. V žalostnem domačem Avstrije. Zmota ni greh, ne zvestoba zločin. Vendar se je pri boju za to politično vero še enkrat rezko pokazala tista trdota, ki jo je bil v težkih borbah zadobil njegov značaj, in žalil je ču-

stva, ki bi jih ne bil smel žaliti, in odtujil ni sreca, ki bi si jih ne bil smel odtujiti. Z Avstrijo, ki je v njej bodočnost kljub vsem nje velikim hibam še vedno trdno veroval, je legal tudi v grob."

RAZMERE V TRSTU.

Prijatelj nam je dal na razpolago pismo iz Trsta, iz katerega posnemamo sledeče:

Dne 4. decembra so odprli vse laške in v okolici javne slovenske šole. Zasebne pa uporabljajo za kasarne. Torej s slovenskimi šolami v mestu ne bo nič. Nasilnosti postajajo vedno večje. — V Ljubljanski kreditni banki se je dne 7. decembra pojavil laški stotnik ter izpraseval po rojstnem kraju uradnikov. Odšel je z be-

sdami: "Kaj delete tu, saj ste Jugoslovani!" Tudi glede državnih uradnikov se vršijo take konstrukcije ter se pripravlja odpust iz službe. Nekateri imajo že dekret, da morajo do 18. t. m. zapustiti demarkacijsko črto. Sem spadajo vsi izven Primorske regije uradniki.

Kdor ima v Logatcu samo avstrijski denar, mu ga vzamejo, kolikor ga ima.

Sicer čutimo vedno bolj, smo v sovražni deželi. Vsi ukrepi vladnega komisarja na magistratu v prilog Slovencem so razveljavljeni. Živil je nekoliko več nego jih je bilo zadnje dni novembra, a cene rastejo, vsaj glede nekaterih produktov.

Straža, 16. dec.

NA RAZVALINAH SV. GORE.

Da si razdejana in opustošena, to sem slišal, o tem sem bral, ali da si tako zmleta in steptana, tako razbita in razorana, tega si živ človek ne more predstavljati. Če te ne bi bil videl, ne bi mogel verjeti, koliko je tvoje razdejane.

Cesta, ki jo je zgradilo in vzdrževalo svetišče in je na mnogih krajih operta na suhi do štiri metre visok zid, je od Prevala, ali od prve kapele, do stopnje na mnogih mestih razrušena; proti vrhu se zgubila po nji vsaka sled, na več mestih jo prereže obrambeni jarek, ovirajo hojo po nji na njo nametane skale, obrambene vreče peska; nevarna je pa vsled granat in min, ki ležijo tu in tam raztresene v raznih oblikah. Treba je pazno stopati, in gledati na vsak korak, da ne zadeš na ka nevarno stvar, ki bi te vtegnila vreči kvišku ali pa ob tla.

S tovarišem sva prišla do pete kapele, od koder so prej vodile lepe v štirih oddelkih speljane stopnje proti kapeli sv. Franciška na vrh Sv. Gore. Kapelice so se porušene, razen druge in četrte, ki ste pa tudi močno ranjeni, stopnje ne najdeš nikjer, po sledi po nji vsaka sled, na več mestih jo prereže obrambeni jarek, ovirajo hojo po nji na njo nametane skale, obrambene vreče peska; nevarna je pa vsled granat in min, ki ležijo tu in tam raztresene v raznih oblikah. Treba je pazno stopati, in gledati na vsak korak, da ne zadeš na ka nevarno stvar, ki bi te vtegnila vreči kvišku ali pa ob tla.

Grevje, dalje na prostor pred po-kopavališčem. Vrat ni treba iskati, saj je padlo obzidje. Na levo bi sel na dvorišče, pa je vse sami grobli, saj ni mogoče čez stare murve, ki nobila sovražna roka, ko zvesto stoletno stražo pred vhodom na dvorišče ničuda, da je padel tudi krasni teh. Ni saj so zginili tudi kostani in trdnibresti, ki so stali na severnem robu proti Grgarju in so trdrovratno kljubovali, najhujšim, vetrovom, žagam, ki jo je vodila ob njihovih petih domaćih vojakov roka, jim je vzel življenje, krute roke in nevešča glava, ki ne pozna lepot narave in ne ve ter ne zna, kaj se pravi vsaditi in vzgojiti drevo na skalnatih gori!

Za Sv. Goro je bilo vsako odrastlo drevje neprecenljive vrednosti. Menih in duhovniki so jih vzgijili, moderni napredki jih je uničili, in sam brest je še ostal tam za padlim zvonikom. Ves je oklepšen od granata, Bog zna, ali bo ostal pri življenu? Če boš še živel, boš pričal poznejsim rodovom o grozoti razdejanja in bojnega viharja. Kdo ve, koliko krutih udarcev si prejel? Bog te ohrani!

Na svetogorskem gorici sva s tovarišem. Cerkve ni, zvonika ni, samostana ni. Po razbitem kamenju in grušču zlezeva, kake tri metre navzgor. Na mestu, kjer je stal Marijin altar, altar svetogorskogorice kraljice in matere milosti, ležijo trije zlomljeni kosi lepih belih stebrov, relief Boga Očeta je razbit na štiri večje kose, poleg je zgornji kos spomenika pokojnega kardinala Misija, njegov grb; nekaj je tudi videti med kamenjem skriveno omrežje, ki je tvorilo vrata v kapelico sv. Mihaela. Vidi se tudi vrh stebrov, ki so nosili težak oblok Marijine kapele in prostora pred njo in par metrov zidu stranskih sten ob pročelju, drugač od svetisa ne viši razen grušča in razbitega kamenja v večjih in manjših kosih ležecih, razmetano do tri metre visoko po celiem prostoru nekdanjega svetisa. Če želi kdo mero, lečko vzame glavni drog železni stopnje, ki so vodile na pevski kor. Ta drog je bil visok pet do šest metrov. Še je na svetem mestu, samo da je vpognjen. Kaka dva metra in pol ga je videti izpod razvalin, ves drugi del je zasut in v tej višini je zasut v večinoma ves cerkev prostor. Mogočni in močni stebri, ki so delili cerkev v tri ladje, so raz-

biti, da ne razločuješ, kje bi bili stali, od altarja sredi cerkve ne opaziš pri največji pazljivosti mesta, kjer je stal. Cela velikanska cerkev je visok in prostran kup v največjem neredu razmetanega kamena.

Pa ne samo cerkev, tudi samostan je delil isto usodo. Ne da se le deli, kje bi bil stal cerkevni, kje samostanski zid; vse je zmetano v eno velikansko groblio in če pristeješ zraven še samostanski vrt z visokimi obzidji, romarsko hišo, obči gostilniški poslopji z drugimi pritisklinami in mogočne stopnje pred cerkvenim prostorom, potem imas od kapelice sv. Franciška do nekdanje apnenic in od ceste pod stopnjičami dalje do severnega roba Sv. Gore eno skupno razvalino. Nekateri so rekli, da se je Sv. Gora znižala, pa to ne odgovarja resnici. Gora je cela v isti višini ko prej, samo po stopnji ni in to je dela navidezno nižjo. Po mojem mnenju bo tudi še stalo temeljno zidovje in po večini tlak v cerkvi, najbrže bo cel tudi še grob kardinala Misije in spodnji zid samostanskega poslopja, pa se ne vidi, ker je vse zakopano v razvalinah. Stopnje pred vhodom v cerkev so ali zasute ali razrušene, kipi apostoljev in evangelistov ležijo razbiti na tleh, velike stopnje, ki so vodile s spodnjega prostora pred cerkvijo, so razbiti in posute, velika lipa in kostanj sta ohranila le še kake tri do štiri metre visoki goli in razbiti debli, kostanj kaže polovico svojih močnih korenin iz zemlje in se dolgo ne bo mogel držati; tudi drugih dreves spodaj ni več. Ni več vhoda ne v cerkev, ne v samostan, ne v kak drugi prostor; vse leži na tleh. Vendar se zdijo vodnjaki, pred cerkvijo, pred refektorijem in na vrtu pred kuhinjo cel; nekaj vode je v vsakem od teh, pa priprave ni nobene, da bi jo mogel izvleči in Bog ve, če je snažna in čista.

Gledal sem, kje bi bili Lahijevniki zasaditi svojo trobojnico na Sv. Gori. Gotovo na najvišjem in najbolj vidnem prostoru. Dozvedel sem se mi je, da so jo najbrže vsadili na mestu, kjer je stal pod korom altar sv. Kriza. Tam je znešenega skupaj in v višji kup zmetanega več kamenja. To место je sedaj, ko ni nobenega poslopja in drevesa, najbolj viden na tleh. Vendar se zdijo vodnjaki, pred cerkvijo, pred refektorijem in na vrtu pred kuhinjo cel; nekaj vode je v vsakem od teh, pa priprave ni nobene, da bi jo mogel izvleči in Bog ve, če je snažna in čista.

Ker po stopnjiči tudi dolni nivo mogla — saj sploh nobene več ni — sva šla po potu, ki pelje na drugi vrh svetogorskega hriba; na najvišjem mestu se spustila na cesto navzdol. Tudi tu je vse razbito, deloma prekopano in spremenjeno v jarke, vendar je bolj varno, ker je manj velikih skal in se ne posipa tako močno za teboj. Treba je bilo pa tudi tu varno stojati vsled granat, ki jih še obilno

leži vsepovod. Precej zamišljena, zelo žejna in utrujena sva s tovarišem srečno prišla dolni do studenca pod Prevalom, otdot pa skozi razdejani Solkan v Gorico in nazaj v Ljubljano.

Tukaj sem opisal, kolikor sem mogel in znal na kratko. Sveti Goro v razvalinah. Tačni nočem, saj bi bila vsaka tožba brez uspeha. Pač pa bo sedaj najbolj vprašati se, ali se mora, ali se da kaj pomagati in kako?

Pomagati se mora. Kakor je Marija v pričazni naročila pastriji Ursuli pred bližu štiristo leti (leta 1539): "Povej ljudstvu, naj mi tukaj hišo zida in me milosti prosi", tako želi svetogorskia milostna mati isto danes, ko je njen dom razrušen po njenem nasprotniku njenih želj in češčenja. Marija je željila izrekla trikrat, ni je pa se preklicala niti enkrat. Zato ona tudi po tej vojski hoče, da naj se ji razrušeni dom zopet zida in naj jo na mestu njenega prikaza milosti prosim.

Pomagati se da, če le hočemo. Prebivalci opustošene Goriške ne bodo mogli veliko storiti, ker jim je sedaj treba misliti na pravo razdejanega doma in jim leži na srcu velika skrb za družino, pa storili bodo tudi ti za Sv. Goro, kar bodo mogli. Že pri tem obisku Sveti Gori so reki ljudje, ki sem jih srečal — bila sta dva moža in tri ženske: — "Sveti Goro bomo zopet postavili, če druge ne vsega skupaj." Tukaj so izjavili preprosti kmetje, ki so sedaj v izgnanstvu. — Na Kranjsko, Štajersko, Korosko in več krajev Primorske sovražnik, ki ne mogel udreti. Otdot se bo pa že moglo kaj več pomagati za novo zidanje Marijinega svetišča na Sveti Gori in Marija ima tudi vec pravice otdot kaj več zahtevati. Obvarovani smo bili pred sovražnikom ne po lastni moči, ne po moči naših armad, ki jih v začetku sploh na laški meji ni bilo, pač

(Dalje na 4. strani).

Ker je tajnik Zvezde Kat. Slovencev predalec in je sedaj veliko nujnega dela, ko treba urejevati imenik in voditi obilno dopisovanje itd., je mesto Rev. K. Zakrješka prevzel tajništvo Ven. Viktorinu Percu, O. F. M. Vse dopisovanje naj se toraj naslavljajo le nanj. **Zvezda Kat. Slovencev.**

NOVI MOLITVENIK
"AVE MARIA"

Z VELIKIM DEBELIM TISKOM

smo začeli razpošiljati. *Da ustrežemo našim rojakom, ki so vedno povpraševali po molitveniku z velikim tiskom, smo se odločili ga natisniti. Ker se nismo mogli podati v velike stroške pri sedanji draginji papirja, zato smo ga tiskali le omejeno število. --- Molitvenik je priročne žepne oblike, tiskan na fin tenak papir in obsegajo 260 strani. Vezava je trojna, namreč v platno z rdečo obrezo, cena 70 centov, v usnje vezan z zlato obrezo, cena \$1.00. --- Vatirane platnice v usnje vezan z zlato obrezo, cena \$1.25.

**AVE MARIA, 62 St. Marks Place,
New York, N. Y.**

ZBIRKA VSEH SLOVENSKIH
MAŠNIH

NA RAZVALINAH SVETE GORE.

THE VICTORY LOAN.

(Nadaljevanje s 3. strani.)
pa nas je Marija varovala, zato ker smo jo prosili. V Ljubljani smo vsako leto te vojske s tretjedržnikom v ta namen opravili več devetdnevnic pred svetogorsko podobo. Marija je dopustila, da je nasprotnik deloma tudi domačin, in jeli njen dom, častiljivo staro baziško na Sveti Gori, ni pa dovolila, da bi se bil pribil našim lijam in poljem. V znak zahvale, da nas je ona varovala, smo dolžni sedaj njej sezidati novo svetišče. Lepšega spomenika in na lep sem in bolj pomembljivem mestu pač ni mogoče postaviti znaka zahvale za srčno prestano vojsko, ko na Sveti Gori Mariji, na Kalvariji nad Podgoro pa Kristusu na krizu.

P. Salvator.

POT ZMAGE VICTORY WAY.

Kampanja za posojilo zmage ima svoje središče na Park Ave. med 45. in 50. cesto, kjer je na rejena takoimenovana pot zmage — Victory Way. Postavljeni sta dve velikanski piramidi, pokriti z zaplenjenimi nemškimi čeladami. Potem je oder za godbo in oder za govornike. Vršile se bodo slavnosti vsak večer in sicer bodo razne narodnosti prijevale govorove, petje in drugo. Vsak večer je doloden za drugo narodnost. Tudi Jugoslovani imamo svoj večer in sicer predvečer našega narodnega praznika Frankopana Zrinjskega, to je 29. aprila. Kolikor nam je znano, bodo od odbora povabljeni vsi pevci, da nastopijo ob tej priliki z našo lepo jugoslovensko pesmijo. Tudi narodne nosežijo videti.

KUPUJTE VOJNO - HRANILNE ZNAMKE.

cer na Poti Zmage — Victory Way — bo preskrbel ta odbor.

Kakor vidimo iz poročil, je Amerika in predsednik naš edini, ki se poteguje za naše pravice na mirovni konferenci. Vsi drugi se ne zmenijo za nas, ali iz bojazni,

ali iz prepranja. Predsednik naš in Amerika so edini naši prijatelji in zaščitniki. Skažimo se hvaležne svojim dobrotnikom in kupimo Victory Liberty Bondov ko likor največ moremo.

Jugoslav Relief Fund.

Iz urada tega odbora smo dobili sledeće pismo:

Cenjeni g. urednik:

Dobili smo pritožbo, da nismo sporočili vsem Jugoslovanskim društvom, da se je ustanovil odbor Amerikanov pod imenom American Yugoslav Relief, ki ima svojo pisarno: 511 Fifth Avenue, New York City.

Ta odbor je bil ustanovljen z Mrs. F. H. Harriman kot predsednica, da pomaga jugoslovenskim revedem. Mi želimo, da vse veste, kje da smo ter se seznamimo. Pridite in nas obišcite, da Vam pojasnimo svoje delo.

Imamo svoje skladische na 720 Greenwich St., kjer sprejemamo vsak dan darove, da jih potem pošljemo kakor hitro mogoče naprej.

Mr. Hoover nas je zagotovil, da bo Jugoslavija razdeljena v posebne distrikte za razdelitev poslanih stvari in živil.

Poroča nam, da je potreba velika in hitra pomoč potrebna itd.

Kakor nam kažejo poročila tega odbora, je postal \$50,000,000 na Hooverjevo administracijo za živila in obleko, ki so bila potem poslana v pomoč jugoslovenskih revedev.

Slovenski ženski odbor za Jugoslovanski sklad v New Yorku je bil tudi zbral nad tisoč dolarjev ter je postal ček za \$1000 na Amer. Yugoslav Relief.

Celoletni račun bo objavljen v kratkem.

Dobitek, dva krasna namizna prtiča, ki je bil razpisani na šte-

če golob med orle zajde, gotovo smrt najde.

Cez trhel most ne hodi brez strahu (Most — v večnost — človeško telo).

Kedor se na vročem opeče, na mrzlo, piha.

Kogar piči kača, se boji martina.

Nastreljen pes se streleca boji. Nič ne recimo, nič ne bo.

Pičen od kače do vrvi beži.

Delo.

Kedor ob žetvi spravlja, je morer sin.

Brez potu ni medu. Brez setve ni žetve.

Dělaj, kakor bi imel vedno živeti, moli, kakor bi imel jutri umreti.

Dělaj, kakor bi imel vedno živeti, moli, kakor bi imel jutri umreti.

Dokler se sveti lemež, kmet ni revčev.

Hleb za trebuhom ne hodi.

Kedor hoče jesti jedro, mora streli lupino.

Kedor se dela boji, prav slabozivi.

Kedor se ne trudi, nič ne grudi (je).

Najlepše češnje na koncu vej rastlo.

Od dela ni dobil, od leže ni sit.

Zivljenje — žuljenje.

Denar.

Denar gospodar. Denar glavar.

Denar ima polzek rep.

Denar in nabrušen nož lahko v

prid ali v škodo obrneš.

Denar le ti imej, pa glej, da

ne bo denar tebe imel!

Denar oči slepi.

Kedor ima perje, tega skubi!

Kedor ima s čim, gre lahko v

Rim.

Košnja zgine, mož mine.

Mali ključ vsaka vrata odpre.

Govorjenje.

Veliko govoriti ni brez greha.

Smrt in življenje je v roki je-

ziku.

Desetkrat obrni besedo na je-

ziku, preden jo izrečeš!

Iz molčanja ne bo ni pisanka ni branja.

Ena beseda dostikrat več škoduje nego toča po deželi.

Jezili nina osti, a vendar zbole.

Kedor hoče norca imeti, mora si ga najeti.

Nič ne recimo, nič ne bo.

Pametni se pri ognju ogreje, nespatni pa opeče (t. j. vse ni za vse).

Veliko platna bi potreboval, da bi vsem ljudem usta zašil!

Greh.

Grch je v dve plati oster meč. Kedor v grehu živi, na pajevini (nad peklom) sedi.

Hinavec.

Od zunaj meden, od znotraj strupen.

Spred liže, zad striže!

Ko bi Bog vse hinavce na enkrat v pekel pahnil, takoj ogenj zaduše.

Truplo jedi prazno — duša gre hov polna!

Kazen božja.

Bog že ve, kateri kozi rog od bije.

Bog ne potrebuje spletené Šibe, ne ludobnega človeka, da nas ž njim tepe.

Kmet.

Kedor za pljugom kolne, slabosame seje.

Če se kmet po lovnu klati, nima kmalu s čim orati.

Če se kmet z gospodo, brati, kmalu drugim mlati.

Krotkost.

Rahel odgovor vtolazi.

Več muh se vlovi s kapljico medu, nego s celim vedrom jesihja.

(Sv. Franč. Sal.)

Karkoli človek počne, je s križi zvezano.

Večkrat bit nego sit.

Krotkih ovac gre mnogo v hlev.

Laz.

Lažnjive ustnice so Gospodu gnusobia.

Dvakrat zine, trikrat laže.

Kjer laž kosi, ne večerja.

Mlad lažnik dorasel tat.

Laž ima kratke noge.

Nestanovitnost.

Čuvaj bele denarje na črne dneve!

Mošnja zgine, mož mine.

Zdaj petdeset let ne bo nas, ne češnje zobati.

Lakomnost.

Denar le ti imej, a glej, da ne bo denar tebe imel!

Hči skopuhova — žena požeruhova.

Lakomost je hči norosti. Bogu dušico — sinu mošnjico!

Lastna hvala.

Dobro se samo hvali. Optavljati boli — sebe hvaliti smrdi.

Po vojni je dosti junakov.

Svoja hvala se po blatu valja.

Svoja hvala — cena mala

Lenoba.

Lenni prapi: Lev je na potu, levinja je na cestah.

Kakor se vrte vrata na svojih tečajih, tako lenuh v svoji posteli.

Dan se za rana lovi.

Kedor je len, je s časom tudi lesen.

Tebel bom po smrt posla!

V cokljah ne hodi zajecov lovit!

Gasil bi ne, če bi ti brada gorela!

Leno vedenje.

Drži se kakor kmečka nevesta.

Drži se kakor lipov bog.

Drži se kakor da bi po celi vasi jesiš spil.

Drži se kakor bi metle upal.

Modrost.

Strah Gospodov je začetek modrosti.

Kedor nima v glavi, mora v petah imeti.

Konjarje bi koval, ko bi ti kedodo podkove, delal!

Trezen misli, pijan pove!

V premisleku bodi podoben polžu, v dejanju ptici!

Napuh.

Kjer je napuh, ondi je sramota.

Prazen sod ima močan glas.

Plug, lopata in motika: to se tebi, kmetič "šika!"

Z imenitno gospodo ni dobro češnje zobati.

Čuvaj bele denarje na črne dneve!

Mošnja zgine, mož mine.

Zdaj petdeset let ne bo nas, ne češnje ne dret.

TO JE ZADEVA ČASTI

Da smo dobili zmago, dobili jo šest mesecev preje, kakor si je kdo mislil mogoče - smo šli v velike dolgove za veliko ton svinca za veliko funтов fižola, toliko čevljev lesa in toliko jardov blaga, toliko konj in mul toliko odeje in čevljev.

Nekaj od tega se je porabilo že pred enajstom novembrom, nekaj pa ne. Nekaj je bilo plačanega z denarjem prejšnji vojnih posojil nekaj biljnov dolarjev je pa še ostalo dolga. Nekaj blaga se bi porabilo v teku prihodnjih mesecev - vse pa kar je bilo pripravljeno za uporabo, je pomagalo k temu, da smo dobili zmago šet mesecev preje ter je tako prihranilo stotisoč amerikanskih življen. Vse pa mora biti plačano, kakor je bila pogodba. To so dolgočas.

Seveda bomo plačali.
Vprašanje je samo, koliko jih bo vsak izmed nas kupil.
Odloči se takoj sedaj.

GOVERNMENT LOAN ORGANIZATION
Second Federal Reserve District
LIBERTY LOAN COMMITTEE
120 Broadway - New York

DOBRO DELO IN PLAČILO.

Rev. Kazimir Zakrajšek, O.F.M.

"Kaj zopet nisi dobil dela?"

"Ne, mati."

"Kako je to, da ga nisi dobil, ko pa povsodi tako iščejo delavcev. V časnikih so cele strani oglasov, ko iščejo razne tovarne in podjetja delavcev."

"Da, to je v časnikih. V resnici je pa težko delo dobiti."

"Jaz pa mislim, da ti nočes najti dela! Zakaj si pustil zadnjic takoj dobro delo pri Electric Co.?"

"Da se budem pustil zmerjati sitnemu 'foremanu'? Tega pa že ne!"

"Vidiš, koliko mest si že poskusil, pa nikjer ne vzdrži. Zakaj pa drugi?"

"Kaj meni mari drugi?"

"Ej, John, John! Ti in oče me bosta spravila v prezgodnji grob. Dela je danes toliko, kolikor ga kdo hoče. Seveda če nočes delati, kako ga bodes dobil?"

"No, kaj pa imata tako reč? Zo pet preprič v hiši?" oglesi se možki glas pri vratinah v sivo stopnišču možki kakih štirideset let star.

"Za božjo voljo! Zdaj pa še ti!

Bog se nas usmilil! Vidiš, kako tvoj slab zgled vpliva na Johna. Zopet ni dobil dela. Tako dolgo že postavata brez dela! Vidita, da smo že v pomanjkanju. Še nekaj tednov, pa bomo morali hišno opravo prodajati. Zadolženi smo že povsodi. Otroci vsi potrebujejo oblike. Rent bode treba plačati. Vida pa postavata brez dela. —

Moj Bog, da sem jaz tako nesrečna!" in Mrs. Dolak je zakrila s predpanskom svoj obraz, glasno zajokala in sedla na stol za mizo.

"Kaj boste jokali, če pa dela ne morem dobiti?", pravi sin, ko so ga materine solze ganile.

"Saj grem vsaki teden parkrat za delom, pa če ga ne morem dobiti," izgovarjal se je v zadregi oči.

"Danes dela ne dobijo samo oni, ki ga noče! Ali niso tovarne primorane sprejemati ženske za možko delo, ker ni možki dosti? — Vsi delajo, vsi dobro zašljajo, samo pri nas ta nesreča."

"Ti si strašno sitna!"

"Sitna? Da, sitna, ker zahtevam od tebe, da skrbis za svojo družino. Saj veš, kako stojimo, pa si tako lahko mišljem, da nočes

delati. In s tem pa še sina pohujšaš. Poglej ga, kakšen je! Sram me je, da je moj otrok. Raztrgan je kot kak cigan. Nove oblike kupe mu pa nimamo s čim."

"Pa ti pojdi delat!" zakriči jelen Mr. Dolak, ko ga je to opravičeno ocitanje jokajoče žene vjezilo.

"Tako? Jaz uboga slaba ženska naj grem delat, vidva, krepka možka, bosta pa doma postavala. Ali vaju ni sram?"

"Ej, John pojdiva 'enega' pit. Danes ni nič z njom!"

In odšla sta ter trdo zaprla vrata za seboj.

Kakor otrok je zajokala Mrs. Dolak. Bala se je prihodnosti. Ba la se je po zlasti tega, ko je vide la, kako priljava z brezdeljem revščina v hišo. Kako mož in sin, ko imata čas, vedno bolj zahajata v salone in v 'pošl parlorje', kjer po celi dan presedita brez dela.

Vedela je le predobro, da ni treba veliko, pa bosta oba delomržna pustolovca in morda celo pi-jance.

Še bolj je zajokala.

Jokajočo jo je našel Frank, ki je prihitek iz šole domov na obed.

Da bi ne videl otrok solza, vstala je Mrs. Dolak hitro in, si začela hrisati solze.

"Slab zgled bi bil to za malega dečka, ako bi vedel vse", si je misila.

Toda bistri, dvanajstletni deček je takoj sprevidel: mama je jokala.

"Mama, ti si jokala?"

Te besede ljubečega otroka so jo še bolj zboldile in ko ni mogla zatajiti svojih solza, všel ji je nov misila.

Cas za nakupovanje "Liberty Bondov" je bil že pri kraju. Še dva dni je čas. V slovenski šoli so otroci delali in zbirali z mrzlično pridnostjo, kdo bode dobili prvo nagrado. Frank je naredil izvrstno. Vendar sosedov Tony je imel enega več kot on.

"O, ko bi mogel dobiti še dva, da bi 'bital' Tonyja! Moram jih dobiti. Še dva dni je čas!" In hitele so se kot dež vlije še deluji v nepokvarjenemu dečku po lepih cvetočih licih.

"Mama, povej, zakaj jokaš?"

"Pusti me, Frank!", pravi mati in se izvije iz objema sinovega.

"Povej mi, mama, zakaj jokaš?"

Kar povej!"

"John in ata zognet ne delata."

"Ali nista dobila dela?"

"Ker ga nočeta!" Več ni hotela povedati užaljena mati, da bi ne pohujšala ljubljenečka; na katere-

ga je stavila vse svoje nadre za bodočnost.

Obrisala si je solze in začela pogovor na druge stvari. Hitela je kuhati, ker tudi drugi trije otroci pridejo vsaki čas domov lačni in bodo prosili obeda.

Frank si je obriral solze. Ni mu mati veliko povedala. Vendar je bil prebister, da bi takoj ne spregledal cele stvari. Imel je rad tudi atea. In z Johnom sta bila tudi prijatelja. Toda, da sta mamo tako užalila, ga je bolelo.

"Mama, v šoli so nam rekli, da bomo tudi mi slovenski šolarji prodajali 'Liberty Bond'. Father so rekli, da se Amerika bojuje tudi za Slovence v Evropi in in za njihovo svobodo, da moramo mi slovenski šolarji prekositi šolarje drugih šol. Mama, jaz sem se tudi ponudil za to, da jih bom prodajal."

"Ali ne bode to preveč za tebe? Kdo jih bode pa kupil?"

"Šel bom k strietu in teti, šel bom k botru in po hišah bom šel."

"To bode težko delo!"

"Naj bode, mama. Kdor jih bode največ prodal, dobil bode od sestre učiteljice zlat znak. Mama, sklenil sem, da ga moram v našem razredu dobiti jaz."

Prihod treh otrok je prekinil nadaljni pogovor. Sedli so k obe du in odšli zopet vse nazaj v šolo.

Frank je bil zelo potr radi tega, kar mu je mama povedala o ateu in Johnu, da nočeta delati. O, ko bi bil pa on velik, o kako bi šel rad delat, da bi mami vsako soboto prinesel 'pedo'.

Cas za nakupovanje "Liberty Bondov" je bil že pri kraju. Še dva dni je čas. V slovenski šoli so otroci delali in zbirali z mrzlično pridnostjo, kdo bode dobili prvo nagrado. Frank je naredil izvrstno. Vendar sosedov Tony je imel enega več kot on.

"O, ko bi mogel dobiti še dva, da bi 'bital' Tonyja! Moram jih dobiti. Še dva dni je čas!" In hitele so se kot dež vlije še deluji v nepokvarjenemu dečku po lepih cvetočih licih.

"Mama, povej, zakaj jokaš?"

"Pusti me, Frank!", pravi mati in se izvije iz objema sinovega.

"Povej mi, mama, zakaj jokaš?"

Kar povej!"

"John in ata zognet ne delata."

"Ali nista dobila dela?"

"Ker ga nočeta!" Več ni hotela povedati užaljena mati, da bi ne pohujšala ljubljenečka; na katere-

v šolo, žalosten in potr. Izgubil je upanje, da bi dobil prvo nagrado. Na hišnih vratih sreča Johna, ki je prišel domov.

"No, Frank, boš dobil prvo nagrado?" vprašal je brata.

"Da, ko bi bil ti za kaj, da bi bilo enega kupil in ata enega, pa je prva nagrada moja", odgovori Frank nekoliko užaljen radi Johnovega vprašanja in zbeži v šolo.

"Ko bi bil ti za kaj..." te besede so zboldile Johna globoko v dušo.

"Ko bi bil ti za kaj..." Sem res tako za nič..."

Kakor bi se iz spanja prebudil, tako mu je zelo delo.

"Ko bi bil ti za kaj..." Sem res tako za nič..."

"Tony je dobil prvo nagrado", ga je pozdravila tropla dečkov pred šolo. Nabral jih je 24."

"Hurra! Jaz jih imam 26. Dva več!"

In tako je res bilo.

Drugi dan je bilo v časnikih, da je Master Frank Dolak, učenec slovenske šole, dobil prvo nagrado, ker je sam nabral 26 "Liberty Bondov".

* * *

Skoraj leto je že od takrat.

Vojska se je že končala.

Kako pa se imajo pri Dolakovih?

"Liberty Bond" sta naredila čudežne v tej družini.

Prav tako je bilo, kakor je bistra Frank zamislil.

Ateja in Johna je bilo malo sram, ko sta dobila vsak v dar "Liberty Bond",ata od mame in John od Franka.

Vendar je pomagalo.

"Ko bi bil ti za kaj..." si je John misil, "da bi me pa Frank osramotil? Naka, tega pa že ne!" Prvi ponedeljek potem je že imel delo. Ni bilo dobro, vendar oprijel se ga je. Danes zasluži že \$25 na teden. Ko so ga hotele zopet "ta lene" skušnjev premagati, da bi pustil, pa mu je bil Liberty Bond na potu. "Ne, izplačati ga moram. Če dal ne, vsaj do tedaj moram delati." V tem se je pa John navadil in danes je priden delavec in je Franku vrnil že dva popolnoma plačana Liberty Bond, enega od drugega in enega od tretjega razpisa.

In ata? No, o tem vam pa ne bom popisoval. Samo toliko naj povem, da je danes najsrcenejši če sredi svoje srečne družnice.

Tudi on je šel delat najprej samo za toliko časa, da izplača Liberty Bond. Tudi on se je v tem času privadol zopet dela in šlo je in še danes gre.

Frank je pa danes ponosen na to, da je storil s prodajanjem Liberty Bondov dvojno dobro delo: pomagal je stricu Samu in se pozval kot "100% American boy", objednanim pa rešil oceta in brata.

Ali ni bil toraj njegov trud obilno poplačan?

Thrift is Power BUY W.S.S.

ZASTAVNIK

Frank Gašpari, 57 Ansel Road Cleveland, O., iz sledenje knjige:

Molitveniki z načini in debelimi črkami. Abecednik in Katakizme vezane in nevezane. Istotako lahko dobite pri

Frank Suhadolnik, 6107 St. Clair Ave., Cleveland, O.

KRIŽEV POT

Sv. Leonarda Portomavriškega

ZA CERKEV IN DOMAČO PORABO JE RAVNOKAR IZSEL V NAŠI TISKARNI — KNJIŽICA JE PRIROČNE ŽEPNE OBLIKE IN BROŠIRANA.

Cena izvolu 15 ct.

Pri večjih narocih in znatnen popust

Brooklyn, N. Y. Mr. Josip Skrabec, 79 Evergreen Ave.

Bridgeport, Conn. Rev. Mich. J. Golob, 450 Pine St.

Bridgeville, Pa. Mr. Ivan Vrtacnik, Box 595.

Forest City, Pa. Mr. Peter Suhadolnik, Box 279; Miss M. Svetec.

Houston, Pa. Mr. John Peljan.

Pittsburgh, Pa. Mr. John Bojanec, 207-57 St.; Mr. George Veselic, 5222 Keystone St.; Mr. John Golob, 5621 Carnegie St.; George Witkovich, 5104, Butler St.

Steelton, Pa. Mr. Anton Malešich, 157 Main St.

Barberton, Ohio. Mr. Joe Lekšan, 149 Center St.

Chicago, Ill. Mr. Jos. Župančič, 1824 W. 22 Pl.; John Horzen, 1820 W. 22 Pl.; Josip Perko, 1945 W. 22 St.

Joliet, Ill. Mr. J. Muhič, 506 Summit St.

Sheboygan, Wis. Mr. Mike Progar, 1621 N. 9 St.

Indianapolis, Ind. Mr. Frank Markič, 765 Holmes Ave.

Willard, Wis. Fr. Perovšek, Box 10.

Eveleth, Minn. Francis Gregorich, Box 22.

Soudan, Minn. John Loushin, Box 1230.

Ely, Minn. J. J. Peshell, Box 165; John Otrin, Box 322.

Braddock, Pa. J. Lesjak, 1111 Wood Way.

New Duluth, Minn. Mike Spehar, 403-97th Ave. W.

Chisholm, Minn. Mrs. B. Glogičnik, 309 Central Ave.; John Klun, Box 668.

Buhl, Minn. Gregor Rus, Box 22.

Gilbert, Minn. Frank Ulčar, Box 574.

Hesperia, Mich. Marko Bluth, R. F. D. No. 2.

Severova zdravila vzdružuje zdravje v družinah.</b

KRIŽARJI

ZGODOVINSKI ROMAN V ŠTIRIH DELIH

Spisal: H. SIENKIEWICH Poslovenil: PODRAVSKI

Dalje.

Mikolaj iz Dolgega lesa se naroci, naj se odposljejo vesci in spremni ljudje v Prusijo, ki poivedo v Ščitni in Jansburgu, če se mar Jurandova hči ne nahaja ondi, in v slučaju, ako je ni, kam so jo odpeljali. Knez vzame svojo koščeno palico v roke ter odide, da razda svoja poslednja povelja, kneginja pa se obrne k Jurandu, da ga nekoliko potolaži.

"Kako se imate?" ga vpraša.

On je nekaj časa molčal, kakor bi ne bil slišal njenega vprašanja, potem pa naglo dejal:

"Kakor bi me kdo zboldel v staro rano."

"Torej zaupajte v usmiljenje božje: Bog vam povrne Danuško, ako jim oddaste de Bergova."

"Dal bi jim celo svojo lastno kri."

Kneginja je omahovala, ali naj mu že sedaj omeni poroko, vendar pa si je premisnila, ker nì hotela še huje razčaliti nesrečnega Juranda; vrhu tega pa jo je tudi prevzel neki tajni strah. Ko jo bosta iskala z Zbiškom, naj mu Zbišek o tej priliki to pove", je dejala. "Sedaj bi se mu lahko vse zmešalo v glavi". Zato je rajše gorovila o nečem drugem.

"Nas ne smete dolžiti", je rekla. "Prišli so ljudje z vašim pisom, opredljivim z vašim pecatom, v katerem je bilo črno na belo, da ste kako bolni, da vam ugaševa pogled in da hočete še enkrat videti svoje dete. Kako so mogli nasprotovati in ne izpolniti oče-

ovske zapovedi?"

Jurand se je priklonil in odvrne:

"Jaz ne dolžim nikogar, milostljiva gospa."

"Verjemite pa tudi to, da jo vam Bog vrne, kajti Njegovo oču je nad njo. On je pošlje pomoc, kakor je jo je bil poslat na poslednjem lovju, ko nas je napadel divji tur in je Gospod Jezus na vdhil Zbiška, da nas je ohranil. Le malo je manjkalo, da ni prišel sam ob življenje ter je bil tudi dolgo bolan, vendar pa je ubranil mene v Danuško. Za to pa mu je tudi knez dal pas in viteške ostroge. Glejte, roka Gospodova počiva nad nje. Zelo mi je že žal. Misliš sem si, da pride z vami, in da tu zagledam svojo priljubljeno Danuško, toda med tem..."

Glas se jej tresel in solze so jej privrele iz očij. Ali iz Juranda izbruhne na beli dan doslej potlačevana bolest nalik hudi urin. Z obema rokama se pogradi za svoje dolge lase ter jame trkati z glavo ob steno, kličoč iz vsega grla:

"Jezus! Jezus! Jezus!"

Toda Zbišek skoči k njemu, potrese ga z vso močjo za ramen in zaklici:

"Midva morava na pot! V Spihov!"

XII.

"Čegavi so ti ljudje!" vpraša nakrat Jurand, zdramivši se za Radzanovem iz zaniščenosti kakor iz snu.

"Moji", odvrne Zbišek.

"Ali so moji res vsi poginili?"

"Sam sem jih videl mrtve v Nedžiboru."

"Ni jih več mojih starih tovarisev!"

Zbišek mu ne odgovori besedice, in tako sta šla mojce dalje, ker sta hotela čim najpoprej dosegati v Spihov, pričakuje, da ond morda že najdetra Križarje. Na streč je nastal zopet mrzav, da so pota zmernila, da so mogli urneje potovati. Ko je napočil večer, je postal Jurand zoper bolj zgrovoren. Jel ga je izpravevati po onih Križarjih, ki so bili dosegli v lovski gradicu, in Zbišek mu je povedal vse o njih pritožbi, o njih odhodu, o smerti gospoda de Fourcija, o dejanju svojega služabnika Čeha, kateri je tako grozno pohabil Danvelovo roko. Pri tem pripovedovanju se spomni zlasti neke okoliščine, in sicer te, kakor je dosegla v gradicu ona žena, ki je prisnela zdravilni balzam. In takoj je jel izpravevati po njej Čeha in Sanderusa, toda nobeden od nju ni vedel, kaj se je zgodilo z njo. Zdeleno se jima pa je, da je odšla z temi ljudmi, ki so prišli po Danušo, ali kmalu za njimi. Zbišku je prislo sedaj v glavo, da je ta ženska utegnila biti tukaj poslana v ta namen, da bi one ljudi opozorila na to, ako bi bil Jurand slučajno sam v gradicu. V tem slučaju bi se oni ne bili izdali za njegove ljudi, marveč so gotovo imeli pripravljeno kako drugo pismo, katero bi bili oddali kneginji namesto onega izniščenega. Vse je bilo osnovano s peklenko zvijaco, in mladi vitez, ki je doslej le povrno poznal Križarje, si je sedaj prvič domisli, da za nje ne zadoščajo le pesti, marveč da jih je treba zmagati tudi z glavo. Ta misel mu je bila pa zelo neugodna, ker je v svoji preveliki tugi za ženo koprnil samo po boju in krvi. Tudi Danusine resitve si ni predoceval drugace nego s celo vrsto bodisi posameznih ali skupnih borb, toda sedaj je spoznal, da bo morda treba hrepenuje po maščevanju in zaplenitvi šapljev privezati kakor medveda na verigo in iskati novih sredstev za rešitev Danuše. Prenišljjava o tem je obžaloval, da nima na svoji strani Mattijca, ki je bil takisto zvit kakor hraber.

Odločil se je, da pošlje Sanderusa v Ščitno, da ond poišče ono ženo ter pozive od nje, kaj se je zgodilo z Danušo. Rekel je sam sebi, da stvari sami ne bo dosti škodovano, alko bi ga Sanderus hotel tudi izdati; v nasprotnem slučaju pa mu je inogel doprinesti dokaj uslug, ker je imel on v svoji trgovini povsod odprt pristop.

Hotel pa se je se poprej posvetovati z Jurandom, toda odložil je to reci do Spihova, a to največ radi tega, ker je bila že nastala noč in je Jurand po svojem velikem naporu, po bolečini in tugi končno zaspal na svojem visokem sedlu. Toda Jurand ni spal, marveč je le zato, ker je zbolel s pobeseno glavo, ker ga je grozna nesreča hudo potlačila. Neprestano je misil na njo, stee mu je bilo polno bolezni in tuge, toda končno je dejal:

"Za-me bi bilo bolje, ko bi bil zmrznil pod Nedžiborom. Ali si me ti izkopali?"

"Jaz z drugimi tovarisi."

"In na onem lovu si me resil dete?"

"Kaj sem hotel storiti drugega?"

"In tudi sedaj mi hoces pomagati?"

In v Zbišku je izbruhnila na dan tako velika ljubezen za Danušo in mržnja na Križarje, da je vstal na svojem sedlu ter sprevoril skozi stisnene zobe:

"Čujte, kaj vam poveam: Ako bi imel tudi z zobmi razgrizti pruske zidove, vendar bi to storil, samo da jo osvobodim."

Na to je nastalo za trenutek molčanje. Maščevanja željna in razbrzdana Jurandova narav se je enako oglasila z vso močjo pod vplivom Zbiškovih besed. Zaskripal je z zobmi v temi ter ponavljal večkrat:

"Danveld, Loeve, Rotgier, Gotfried."

V duhu pa si je mislil, da jim odda de Bergova, ako to zažeče; da jim da še celo odkupnilo, aks bodo zahtevali, naj si bi morali oddati tudi ves Spihov. Toda pozneje gorje njim, ki so mu odnesli njegovo edino dete!

Vso noč ni zatisnil očesa. V jutro so ga komaj spoznali, takoj grozno se mu je spremeno ite v tej noči. Juranda je ganila Zbiškova bolest in strast, radi tega je dejal:

"Potkrla te je z ovojem, odtegnila te smrti — vem, to vem Ali jo nemara ljubiš?"

Zbišek mu pogleda naravnost v oči ter odvrne zelo resno:

"Ona je moja žena!"

Toda Jurand vstavlja konja ter pogleda v Zbiška, od osupnenja pomezuje k očmi:

"Kaj pravi?" vpraša.

"Pravim da je ona moja žena in jaz sem njen mož."

Vitez iz Spihova si zakrije z roko oči, kakor bi ga nakrat zadele strelo; ne reče pa ničesar, marveč požene svojega konja na čelu karavane in tako so jezdili moleč dalje.

XIII.

Zbišek, ki je jezdil za njim, se dolgo ni mogel premagovati in rekel je sam sebi: "Rajše vidim, da izbruhne njegova jeza, nego to da tako moči!" Radi tega zdirja za njim, trči s svojim stremenom ob njegovo stremje in spregovori:

"Cujte, kako je to bilo. Kaj je Danuška v Krakovu za me storila, to vam je znano, toda tega se ne veste, da so mi v Bogdanu prigovarjali, naj se ozemim z Jagjenko, hčerkijo Zih iz Zgorelice. — Moj stric Matija je to hotel, njen oče Zih je to hotel, pa tudi najin sorodnik, opat, je to hotel. Toda čemu naj vam na dolgo pripovedujem to? Deklica je poštena in lepa, pa tudi njena dota bo precejšnja. Toda to se ni smelo zgoditi. Bilo mi je za Jagjenko žal, pa se huje mi je bilo žal za Danuško, torej sem pohotel na Mazovsko, kajti odkritoščeno vam povem, da brez nje nisem mogel da lje živeti. Spomnite se, kako ste jo tudi vi ljubili, spomnite se. In ne boste se čudili."

In Zbišek je prenehal, čakajoč na besedo iz Jurandovih ust, toda on je le molčal. Zato Zbišek nadaljuje:

"V lovskem gradiču mi je dal Bog, da sem kneginjo in Danuško rešil na lovu pred bikom. In kneginja je takoj rekla: "Sedaj Jurand ne bo več nasprotoval, marveč si bo prizadeval, naigradiči te za to." Toda jaz je niti takrat nisem misil vzeti brez vasega dovoljenja. Ni se mi godoč dobro. Žival me je bila tako pohabila, da je le malo manjkalo, da nisem izpuštil duse. Pozneje pa so, vede, prisli po Danušo ti ljudje, ki bi jo imeli odpeljati v Spihov, jaz pa se vedno nisem mogel vstati s postelje. Misil sem si, da je odslej več ne zagledam, ker sem si domislijeval, da jo odpeljeti v Spihov ter oddaste komu drugemu. V Krakovu ste bili takrat odločno proti meni. Misil pa sem tudi, da govorim tam. O veliki Bog, kaka je bila ona noč! Samo trijeti, same žalost. Misil sem si, da ne zagledam več soščca, kadar ona odide. Vam je znana človeška ljubezen in človeška bolečina."

Pri teh besedah strepeta Zbišku glas, dasi je bil sicer holi trdeg kova, vsekakor pa se premaga in reče:

"Ljudje so prišli po njo na večer in hoteli so jo takoj vzeti, toda kneginja jim je narocila počakati do utre. In tedaj mi je Gospod Jezus poslal misel, naj se poklonim kneginji ter jo poprosim za Danušo. Misil sem si: Imel bom vsaj to jedino tolazbo, ako mi je le usojeno umreti. Spomnite se, da je deklica imela oditi, jaz pa ostati bolan in bližu smrti. Ni bilo torej casa prositi vasega dovoljenja. Kneza ni bilo v lovskem gradiču, kneginja pa je omahovala, ker se ni imela s küm posvetovati. Končno ste se me z duhovnikom, Visonkom vendarle usmilla, in duhovnik Višonjek je največ zvezal. Moč božja, pravica božja..."

Jurand mu seže v besedu:

"In kazen božja..."

"Čemu bi imela tu biti kazen božju?" vpraša Zbišek. "Spomnite se, da so poslali po njo pred poroko in da bi jo bili brez dvoma odnesli, alko bi tudi potroke ne bilo."

Toda Jurand mu zopet ne odgovori ničesar, kajti jezdil je da je ves zaniščen, mračen in strupelj, da se je Zbišek končno prestrasil, čeprav mu je zelo odseglo kakor človeku, ki je končno izbeknil dolgo zatajeno tajnost, in si je očitati v duhu z nemirom, ki je neprestano paraščal, da se je starci vitez močno razsrdil nanj in da bodata odslej drug proti drugemu kakor tuječa in nasprotnika.

In vsled tega ga je prevzel velika malosrnost. Nikdar mu se ni bilo tako tesno pri srcu, odkar je bil odšel z Bogdanom. Zdeleno se mu je, da ni sredstva več, da bi si pridobil Juranda, in kar je še huje, da mu tudi Danusina resitev nič ne bo hasnila, ter ga v bodočnosti čaka le največja beda in nesreča. Toda ta malomarnost ni trajala dolgo, marveč se je takoj spremeniila v srd in željo po boju in krvi. Ako noče sloge, mu pa bodi nesloga, naj se potem zgodi karkoli hoče. In pripravljen je bil nastopiti celo proti Jurandu. Polastila se ga je želja: biti se s komur si bodi, sanio da si olajša gorie, pomiri svojo bolečino in jezo ter najde nekakso tolazbo.

Med tem došlo do krčne na razpotju, kateri so rekali: "Svetlik", v kateri je Jurand navadno pocival in krmil konje. Nihote je to storil tudi sedaj. Čez trenutek sta bila oba, on in Zbišek, v posebni sobi. Nakrat pa se vstavlja Jurand pred mladim vitezom, ga ostro pogleda in vpraša:

"Ti si torej prisel semkaj za njo?"

Zbišek mu odvrne skoro rezko:

"Mar mislite, da bom to tejlj."

Na to pogleda naravnost v Jurandove oči, pripravljen z jezo odvrniti njegovo jezo. Toda na licu starega bojevnika ni bilo opaziti jeze, marveč le brido in bresmejno tugo.

"Tudi mojega otroka si rešil", vpraša čez trenutek, "in meni si izkopal iz snega."

Zbišek ga začuden in prestrašen pogleda, boje se, da se mu morda ne blede v glavi, ker je vprašal znovič to, kar je že vprašal poprej.

"Sedite, sedite", reče Zbišek; "vidim, da ste se slab."

Toda Jurand dvigne roki, položi ju Zbišku na ramo, ter ga takrat na vso moč pritisne k prsim. Ko se je Zbišek zavedel po prvi osuplosti, objame Juranda, in tako sta se dolgo držala, ker je vezala drugega na drugega vzajemna nesreča.

Ko sta se spustila, objame Zbišek Jurandova kolena in s solzami v očeh mu poljubila roke.

"Sedaj se mi ne boste upirali več?" vpraša.

"Upiral sem se ti, ker sem jo bil namenil Bogu."

"Vi ste jo namenili Bogu. Bog pa jo je dal meni. Njegova volja naj se zgodi!"

"Da, njegova volja!" ponovi Jurand. "Toda sedaj nam je treba njegovega usmiljenja."

"Komu naj Bog pomaga, ako ne ocetu, ki išče svoje dete, in mozu, ki išče svojo ženo? Lopovom vendar ne bo pomagal."

"Ali vendar so jo ugrabili!" odvrne Jurand.

"Vsi pa jih ugrabi!"

"Dam jim vse, kar bodo hoteli."

Toda pri spominu na Križarje se zbudil v njem stara jeza, ki ga prevzame kakor planen, kajti škrpale z zobmi doda čez nekaj časa:

"Pa jin tudi še kaj dodam, cesar ne bodo veseli."

"Tudi jaz sem jim prisegel maščevanje", odvrne Zbišek, "ali sedaj morava oditi v Spihov."

Zbišek je priganjal, naj bodo konji čim najurnejše osedlani. — Brž ko so se najedli ter se ljudje nekaj ogreli, so šli zopet na pot, ne glede na to, da se je že mirčilo. Ker je bila pot še dolga, po noči pa je bilo zelo mrzlo, sta se peljala Jurand in Zbišek na sanje, ker se oba nista bila dovolj trdnega zdravja. Zbišek je pripravoval o stricu Matiju